

**Recenzja**  
**rozprawy doktorskiej**  
**mgr Radosława Jana Kamińskiego**

**pod tytułem:**

**“Mały ruch graniczny między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą”**

We współczesnych warunkach globalizacji politycznej oraz ekonomicznej można spostrzegać procesy różnego rodzaju. Z jednej strony państwa wykazują chęć pogłębienia integracji w ramach różnorodnych związków, jak na przykład Unia Europejska, z innej strony, mają miejsce procesy dezintegracyjne, od na przykład wyjścia Wielkiej Brytanii z UE do tworzenia nowych politycznych, ekonomicznych oraz socjalnych barier różnego rodzaju z państwami trzecimi, niebędącymi członkami tych związków.

Dlatego właśnie szczególne zainteresowanie wywołują narzędzia prawne, pozwalające pokonywać istniejące bariery między państwami, wspierając stosunki polityczne, ekonomiczne i kulturowe między narodami sąsiednimi.

Takim narzędziem międzyrządowym jest mały ruch graniczny, który udowodnił swoją skuteczność w relacjach pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą.

Więc gruntowna rozprawa doktorska Radosława Jana Kamińskiego wydaje się szczególnie aktualna, biorąc pod uwagę brak kompleksowych prac monograficznych o podobnym temacie zarówno w Polsce, jak i na Ukrainie.

Obecnie Rzeczpospolita Polska i Ukraina są bliskimi sąsiadami i partnerami na arenie międzynarodowej, starającymi się razem współpracować dla rozwiązania nowych wyzwań kryzysowych charakteru zarówno politycznego, jak też gospodarczego, w celu budowy wspólnego Europejskiego domu.

Polska zawsze wspiera Ukrainę na jej drodze do integracji europejskiej, czy w kontekście wejścia w życie układów stowarzyszeniowych między Unią Europejską a Ukrainą, czy, właśnie, poprzez skuteczną realizację małego ruchu

granicznego między państwami, dlatego niniejsza rozprawa jest bardzo aktualna i ważna dla ukraińskiej myśli i praktyki prawnej.

Bardzo udana wydaje się struktura badania. Doktorant najpierw poddał analizie ogólną ewolucję statusu prawnego granicy polsko-ukraińskiej od roku 1945 do dziś.

W rozdziale drugim zbadano regulacje prawne (źródła) małego ruchu granicznego na gruncie prawa krajowego Rzeczypospolitej Polski oraz w systemie prawnym Unii Europejskiej.

W rozdziale trzecim rozprawy autor zatrzymuje się na osobliwościach elementów statusu prawnego małego ruchu granicznego oraz na aspektach proceduralnych przekraczania granicy w ramach małego ruchu granicznego.

W osobnym czwartym rozdziale na podstawie własnych badań autor zbadał dynamikę realizacji małego ruchu granicznego oraz aspekty ekonomiczne i pozaekonomiczne jego funkcjonowania.

Swoją dogłębną rozprawę Radosław Jan Kamiński zaczyna od szczegółowej analizy historycznej osobliwości i warunków wstępnych regulacji prawnej granicy polsko-radzieckiej po II wojnie światowej oraz jej późniejszych zmian, głównie w roku 1951 (s. 18). Zwraca przy tym uwagę na osobliwości przekraczania granicy zwłaszcza przez pryzmat ideologiczny.

Dokonując analizy prawnej już granicy polsko-ukraińskiej po uzyskaniu przez Ukrainę niepodległości, autor bada statystyczną dynamikę jej przekraczania z obu stron, podkreślając poza tym zbyt małą liczbę przejść granicznych (w roku 1980 – pięć). Między innymi, tu też, na stronie 24, autor wskazuje, że obecnie istnieje tylko osiem przejść granicznych, czego oczywiście nie wystarcza, by zapewnić dogodne warunki dla obywateli obu państw (s. 24).

Analizy stanu granicy polsko-ukraińskiej w latach 2004-2007 autor dokonuje przez pryzmat procesów początkowych negocjacji dotyczących akcesji Polski do Unii Europejskiej (s. 25-32).

Status prawny granicy między Ukrainą a Polską niewątpliwie się zmienił po przystąpieniu ostatniej do Unii Europejskiej, a w ciągu dalszym do strefy Schengen, ponieważ wymagało to bardziej surowych wymagań do gwarancji nienaruszalności granic zewnętrznych Unii Europejskiej. W tym kontekście autor poddaje dokładnej analizie, wyodrębniając przy tym proceduralne aspekty, treść Układu z Schengen, będącego później częścią prawa UE.

Autor słusznie poświęca osobny drugi rozdział rozprawy doktorskiej genezie i statusowi prawnemu źródeł, na podstawie których wprowadzono mały ruch graniczny, zwłaszcza Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1931/2006 z dnia 20 grudnia 2006 roku, dokonując jego analizy teoretyczno-prawnej w systemie źródeł prawa UE i możliwości wpływu na system prawny państw trzecich, niebędących członkami Unii Europejskiej w tym też Ukrainy (s. 74-76). Ponadto, słusznie wydaje się mówić o tak zwanej „europeizacji” prawa państw trzecich.

W rozprawie doktorskiej autor słusznie charakteryzuje mały ruch graniczny jako pewnego rodzaju odstępstwo od ogólnych reguł określonych w kodeksie Schengen (s. 64). Poza tym autor wskazuje, lecz nie tłumaczy tego, że we wspomnianym dokumencie stosowany jest termin mały ruch graniczny, a nie jak we wcześniejszych dokumentach „lokalny ruch graniczny” (s. 61).

Poddając analizie ewolucję statusu małego ruchu granicznego, autor osobno zbadał osobliwości, w tym charakteru politycznego, wprowadzenia małego ruchu granicznego w obwodzie kaliningradzkim w Rosji (s. 62).

Badając w § 2.2. mały ruch graniczny w systemie prawnym Polski, autor szczegółowo rozpatruje warunki wstępne oraz treść odpowiedniej umowy między rządami Ukrainy a Polski dotyczącej małego ruchu granicznego z dnia 28 marca 2008 roku przez pryzmat jej wpływu na prawodawstwo krajowe państw, zwłaszcza na prawodawstwo Polski dotyczące statusu prawnego cudzoziemców wraz z odpowiednim rozporządzeniem UE (s. 106-124).

W trzecim rozdziale rozprawy doktorskiej autor przedstawia dokładną analizę przedmiotową oraz bada proceduralne aspekty umowy o małym ruchu granicznym

według obowiązującego prawodawstwa krajowego i prawa Unii Europejskiej. Wspominając na stronie 131 o podobnej strefie i warunkach małego ruchu granicznego z Rosją i Białorusią, moim zdaniem, i o tym też pisze na końcu pracy autor, warto by przeprowadzić porównawczą analizę prawną realizacji odpowiednich zasad umowy o małym ruchu granicznym z tymi krajami i Polską.

Ważne jest, że doktorant nie opuścił praktyki Trybunału Sprawiedliwości UE dotyczącej małego ruchu granicznego, poddając dokładnej analizie jedyne na razie prejudycjalne orzeczenie w sprawie ustalonych terminów dopuszczalnego pobytu na terytorium państw sąsiednich (s. 132).

Mówiąc o procedurach i osobliwościach wydania zezwoleń na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego, warto zaznaczyć, że autor podczas własnych staży zbadał sporą praktykę działalności w tej strefie Konsulatów RP we Lwowie i Łucku, wzbogaciwszy tym rozprawę doktorską o ważne statystyczne i informacyjne materiały dotyczące obecnego stanu małego ruchu granicznego między Ukrainą a Polską.

Na podstawie ujawnionego materiału, autor wyciągnął dużo cennych i ważnych praktycznie wniosków, dotyczących na przykład liczby decyzji odmownych wydania zezwolenia na mały ruch graniczny. Było ich mniej niż połowa w odniesieniu do złożonych wniosków (s. 148). Niewątpliwie, istotne są słuszne uwagi autora dotyczące zbyt małej liczby osobnych przejść granicznych w ramach małego ruchu granicznego, ponieważ według badań autora przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego wynosi 53% od ogólnej liczby przekraczań (s. 183).

Ważne jest poddanie analizie w osobnym § 3.4. mechanizmów i narzędzi odpowiedzialności państw za odstępstwa od reguł małego ruchu granicznego.

Ciekawa i nieczęsto stosowana na Ukrainie w rozprawach doktorskich z prawa jest osobna analiza ekonomicznych i pozaekonomicznych aspektów stosowania zasad umowy o małym ruchu granicznym i jego wpływ na rozwój relacji handlowych, socjalnych oraz kulturowych między mieszkańcami strefy

przygranicznej, co, według statystycznych badań autora, jest korzystne dla Polski (s. 208), zresztą również dla Ukrainy.

Wiadomo, że nie może to wejść do rozprawy doktorskiej, lecz podczas jej obrony, było by ciekawe usłyszeć opinię autora o skutkach socjalno-ekonomicznych decyzji władz Polski o zawieszeniu małego ruchu granicznego podczas wizyty Papieża do Krakowa w sierpniu bieżącego roku.

Reasumując, pragnę wesprzeć wnioski doktoranta o tym, że funkcjonowanie małego ruchu granicznego nie wpływa negatywnie na bezpieczeństwo granic zewnętrznych Unii Europejskiej oraz strefy Schengen, wręcz jest on ważnym czynnikiem wpływającym na rozwój kontaktów handlowych w obszarze strefy przygranicznej (s. 215).

Rozprawa doktorska jest pracą kompleksową napisaną na wysokim poziomie naukowym i metodologicznym z wykorzystaniem dużej ilości źródeł. Wnioski mieszczą oryginalne rozwiązania problemu naukowego i mają charakter ogromne znaczenie praktyczne. Materiały rozprawy mogą być wykorzystane w dalszych badaniach naukowych, dla podniesienia poziomu działalności odpowiednich organów państwowych Ukrainy i Polski, zajmujących się realizacją małego ruchu granicznego, a także przez uczelnie wyższe dla sporządzania odpowiednich kursów.

Przechodząc do konkluzji oceny rozprawy przygotowanej przez Radosława Jana Kamińskiego pragnę stwierdzić, iż praca ta w pełni zasługuje na wyróżnienie.

Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzam, iż rozprawa: „Mały ruch graniczny między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą”, autorstwa mgr Radosława Jana Kamińskiego odpowiada wymogom przewidzianym dla tego typu prac naukowych i spełnia tym samym warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595), w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i

tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011 r. nr 84, poz. 455).

W rezultacie zatem wnioskuję o dopuszczenie mgr Radosława Jana Kamińskiego do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Kierownik Katedry Prawa Europejskiego  
Narodowego Uniwersytetu Lwowskiego  
Imienia Iwana Franki,

Prof. dr hab.



Mychajło Mykijewycz

09.09.2016

Rektor

